АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ТВОРЧОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ПРАКТИЧНИХ ДОРОБОК З ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КИТАЙСЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

THE ANALYSIS OF POSSIBLE CREATIVE APPLICATION OF PRACTICAL WORKS ON VOCATIONAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE MUSICAL ART TEACHERS IN CHINESE HIGHER SCHOOL INTO UKRAINIAN SCHOOL

У статті визначено, що в китайських закладах вищої освіти накопичений цінний досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Установлено, що вченими (Ван Бінчжао, Дін Цзенцюань, Лю Хуаронг, Лян Хуан, Чжан Сюн та ін.) висвітлено окремі важливі аспекти формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Водночас з'ясовано, що перспективний досвід формування в них професійної компетентності не був належно висвітлений у науковій літературі, не проводився аналіз можливостей творчого використання вказаного досвіду у вищій школі України. Однак проведення такого аналізу нині на часі. Ці міркування визначили мету статті – на основі аналізу досвіду формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищій школі Китайської Народної Республіки виявити перспективи його творчого застосування в українських закладах вищої музично-педагогічної освіти. У публікації схарактеризовано загальні вимоги до сформованості професійної компетентності вчителів та специфічні вимоги до її сформованості у вчителів музичного мистецтва. Визначено, що ці вчителі не тільки навчають школярів музики та співу, вони здійснюють художнє виховання дитини, забезпечують розвиток її емоцій та почуттів, сприяють «просвітленню розуму». Проаналізовано накопичений у китайських закладах вищої освіти перспективний досвід формування цієї компетентності в майбутніх учителів відповідної спеціальності, що охоплює проведення лекційних та практичних занять, а також проведення різних видів практики (фахова, соціально-педагогічна, стажування, практика-дослідження тощо). Також виявлено можливості творчого використання цього досвіду викладачами українських закладів вищої освіти у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: перспективний досвід, майбутній учитель, музичне мистецтво, професійна компетентність, творче використання досвіду.

The article states that Chinese higher education institutions have accumulated valuable experience in the vocational competence formation of future musical art teachers. It was found out that scientists and scholars such as Wang Bingzhao, Din Gzhenquan, Liu Harong, Liang Huang, Zhang Xiong and others highlighted some important aspects of vocational competence formation of future musical art teachers. At the same time, it was found out that the promising experience of vocational competence formation has not been adequately researched in the scientific works, the analysis of the possibilities of creative application of the experience in higher education in Ukraine has not been conducted yet. However, such analysis is urgent and necessary for modern Ukrainian School. These considerations determined the purpose of the article, that is based on the analysis of the experience of vocational competence formation of future musical art teachers in higher education in China to identify prospects for its creative application in Ukrainian institutions of higher music education.

The general requirements for the teachers' vocational competence formation and specific requirements for its formation among musical art teachers have been characterized in the article. It is determined that these teachers not only teach students music and singing, but they also carry out the child's artistic education as well as they ensure the development of the child's emotions and feelings, contributing to the "enlightenment of the mind". The accumulated promising experience on this competence formation among future teachers of the relevant specialty, including lectures and practical classes, as well as conducting various types of practice (professional, socio-pedagogical, internship, research practice, etc.) in higher education Chinese institutions have been studied. The possibilities of creative use of this experience by teachers of Ukrainian higher education institutions in the process of vocational competence formation of future musical art teachers are also revealed.

Key words: promising experience, future teacher, musical art, vocational competence, creative application of experience.

УДК 378.147
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/25-1.2>

Джоу Юнь

аспірантка кафедри педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми в загальному вигляді. Результатом інтеграції вищої освіти Китайської Народної Республіки у світовий освітній простір є активне реформування освітньої системи на засадах компетентнісного підходу. У контексті необхідності забезпечення відповідності професійної підготовки музично-педагогічних кадрів сучасним світовим вимогам у китайських закладах вищої освіти відбувається цілеспрямоване формування професійної компетентності в майбутніх учителів музичного

мистецтва. Оскільки в китайській вищій школі накопичено цінний практичний досвід з окресленого питання, виникає актуальна потреба в його всебічному аналізі та виявленні можливостей творчого застосування в українських закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дані проведених наукових розвідок засвідчують, що вченими було висвітлено такі важливі аспекти формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва:

– розкрито ретроспективу розвитку музичного мистецтва в Китаї (Ван Бінчжао, Сун Пенцин, Чжан Сюн, Чжан Хао й ін.);

– обґрунтовано наукові й методичні засади організації та реалізації музично-педагогічної освіти в Китайській Народній Республіці (Ван Бін, Вей Лімін, Дін Цзенцюань, Ло Чао, Лян Хуан, Ші Вейчжен та ін.);

– проаналізовано суть професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та сучасні вимоги до її формування (Вей Тінге, Лін Хуацін, Лю Хуаронг, Чжан Сянюн та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Науковці зробили вагомий внесок у вивчення порушеної проблеми. Проте результати проведеного наукового пошуку засвідчують, що перспективний досвід формування професійної компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва не був належно висвітлений у науковій літературі. Крім того, дослідниками не проводився аналіз можливостей творчого використання цього досвіду у вищій школі України. Однак проведення такого аналізу нині на часі, бо творче застосування накопичених китайськими педагогами практичних доробків із досліджуваної проблеми українськими викладачами під час професійної підготовки майбутніх учителів музичного профілю дозволило б значно підвищити ефективність цього процесу.

Мета статті – на основі аналізу досвіду формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищій школі Китайської Народної Республіки (далі – КНР) виявити перспективи його творчого застосування в українських закладах вищої музично-педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Під час проведення дослідження встановлено, що у 2015 р. опубліковано «Керівництво до визначення професійних стандартів учителів КНР», у якому визначено основні стандарти – показники сформованості педагогічної компетентності у шкільних педагогів. Ці показники були основними орієнтирами в організації професійної підготовки майбутніх учителів усіх спеціальностей і оцінюванні результатів її здійснення протягом усієї наступної п'ятирічки (2016–2020 рр.).

Так, відповідно до змісту цього документа, основні показники сформованості професійної компетентності шкільного педагога такі:

– володіння необхідними знаннями про суть, цілі, цінності шкільної освіти та вимоги щодо її здійснення;

– наявність спеціальних знань і вмінь у царині обраної спеціальності;

– висока обізнаність щодо змісту навчальних програм, умінь розробляти індивідуальні навчальні плани для школярів;

– уміння реалізовувати авторські стратегії викладання навчальних предметів на основі вивчення особливостей та потреб учнів, володіння інноваційними освітніми технологіями;

– опанування різних методів оцінювання навчальних досягнень школярів, навичок супроводжувати виставлення відміток аналітичними коментарями, що сприяє навчанню учнів здійснювати об'єктивне самооцінювання результатів своєї навчальної діяльності;

– уміння створювати доброзичливу атмосферу у класі, сприятливе освітнє середовище;

– уміння виявляти фонові індивідуальні характеристики школярів, готовність проявляти повагу до кожного з них, оптимальним способом використовувати наявні освітні й інші ресурси;

– готовність дотримуватися законів і нормативних актів у галузі шкільної освіти, сумлінно реалізовувати свої професійні функції й обов'язки;

– наявність прагнення та готовності здійснювати постійний професійний розвиток, своєчасно виявляти вади у своїй роботі та швидко їх виправляти;

– готовність активно співпрацювати з усіма учасниками освітнього процесу (школярі, інші вчителі, батьки та представники громадськості) [5, с. 3–6].

У світлі вивчення порушеної проблеми важливо відзначити, що під час формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва китайські викладачі орієнтуються не тільки на загальні вимоги до підготовки сучасних учителів, але й на специфічні вимоги щодо підготовки педагогів указанного профілю. У світлі цього професор Шандуського педагогічного університету Лю Донгюн наголошує, що вчитель музичного мистецтва має не тільки навчати учнів музиці та співу. Він повинен здійснювати художнє й естетичне виховання кожної особистості, розвивати її емоційну сферу, забезпечувати «просвітлення розуму». Тому студенти музично-педагогічних спеціальностей мають на високому рівні опанувати професійно важливі знання, уміння, якості як для педагога, так і для музиканта та співака [6].

Як з'ясовано, навчальний план підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва включає теоретичну і практичну складові частини та передбачає викладання студентам загальноосвітніх, педагогічних та музично орієнтованих навчальних дисциплін. Водночас підвищення рівня професійної компетентності майбутніх педагогів відбувається шляхом раціонального поєднання традиційних та інноваційних моделей, методів та форм навчання. Зокрема, для студентів проводять як традиційні теоретичні та практичні заняття, так і заняття нового типу, які поєднують у собі теоретичні та практичні аспекти (наприклад, імпровізований музичний супровід, візуальний спів, хорове диригування тощо). У процесі навчання широко застосовують також різні інформаційні, зокрема

й музично-комп'ютерні, технології, які не тільки підвищують якість вищої освіти, але і дозволяють майбутнім учителям музичного мистецтва набувати досвіду використання цих технологій у процесі навчання, що дасть змогу пізніше використовувати цей досвід у роботі з учнями.

Чільне місце у процесі формування професійної компетентності в цих фахівців також посідає виробнича практика. У вищій школі КНР студенти проходять різні її види: фахову практику, соціально-педагогічну практику, практику-стажування, практику-дослідження тощо.

Так, фахова практика включає відвідування студентами концертів та набуття власного досвіду виконавської інструментальної й вокальної діяльності.

Соціально-педагогічна практика дає змогу майбутнім учителям отримати досвід практичної педагогічної діяльності у школах та здійснення різних видів суспільно корисної діяльності. Зокрема, студенти безкоштовно виступають із концертами у віддалених бідних сільських районах та навчають місцевих дітей музики, вокального та хорового співу. Студенти також створюють практико-зорієнтовані дослідницькі проекти, присвячені вивченню різних актуальних професійно-педагогічних проблем [6].

Як зазначають китайські науковці (Ду Сивей, Лі Данься, Яо Вей та ін.), формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в китайських закладах вищої музичної та музично-педагогічної освіти характеризується нині такими особливостями:

- застосування різних стилів виконавського музичного та пісенного мистецтва, які тісно взаємодіють один з одним;
- прояв у процесі здійснення професійної підготовки вокалістів та вчителів співу тенденції до стилістичної комбінаторики (тобто поєднання академічного, народного й естрадного співу);
- інтеграція у процесі реалізації вищої музичної й музично-педагогічної освіти різних методичних систем, форм і методів навчання;
- збереження синкретизму китайського музично-вокального мистецтва, що об'єднує в собі музику, спів, сценічне мистецтво й поезію;
- забезпечення усвідомлення студентами того факту, що залучення школярів до вокально-музичного мистецтва вимагає приділення значної уваги формуванню в них духовності, естетичному й моральному вихованню особистості, розвитку її емоційної сфери [1; 2; 4].

Лю Цзін також уточнює, що у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва значна увага приділяється опануванню ними таких професійно важливих груп методів та форм навчання:

- методами систематизації музичного матеріалу, активізації художньо-пізнавальної активності

учнів, створення для них у соціальних мережах груп за музичними інтересами;

- фонаційно-ігровими вправами, зорієтованими на вдосконалення вокальних навичок школярів, розвиток їхніх музичних здібностей, забезпечення усвідомлення музичних уявлень;

– рольовими іграми, що забезпечують психологічну й рухову розкутість людини, засвоєння нею рухово-танцювальних елементів, розвиток у школярів творчого уявлення, готовності до втілення музичного образу у своєму виконавському пісенному репертуарі;

- музичними сюжетно-рольовими іграми на виконання-спілкування, здійснення ритмо-рухових імпровізацій [3, с. 14].

Висновки. Отже, під час проведення наукових розвідок установлено, що у КНР накопичений цінний практичний досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Також було визначено такі перспективні ідеї щодо творчого використання цього досвіду: забезпечення усвідомлення майбутніми вчителями музичного мистецтва своєї високої соціальної місії, що полягає в духовно-естетичному вихованні учнів та залученні їх до традиційної музичної культури свого народу; опанування майбутніми педагогами указанного профілю засобів стилістичної комбінаторики, що розширює можливості виконавської діяльності школярів; організація під час проходження студентами соціально-педагогічної практики виконання ними різних видів (просвітня, навчальна, виконавська) суспільно корисної діяльності, зазвичай у віддалених бідних сільських районах.

У подальшому дослідженні планується виявити перспективні напрями творчого використання цінного практичного досвіду українських освітян із формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищій школі КНР.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ду Сывэй. Формирование певческих умений у вокалистов высших учебных заведениях КНР : дис. ... канд. пед. наук. Москва, 2008. 215 с.
2. Лі Данься. Формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів України та Китаю у процесі фортепіанної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2016. 20 с.
3. Лю Цзин. Развитие содержания профессиональной подготовки педагогов-музыкантов в Китае : автореф. канд. пед. наук: 13.00.02. 29 с.
4. Яо Вэй. Подготовка специалистов вокального искусства в системах высшего музыкального образования Китая и России : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Астрахань, 2015. 196 с.
5. 中華民國教師專業標準指引中華民國105 年2 月15 日. 10 頁.
6. 刘冬云. 艺术教育：未来的音乐老师不只是能弹会唱. 教学空间_中音在线. URL: <http://www.musicool.com/news/html/2019-8/2019829129343315712.html>.